

บทที่ 7

บทสรุปและอภิปรายผล

การวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารของรายการ “เรารักศิลปวัฒนธรรมไทย” ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การพิจารณากลยุทธ์การสื่อสาร 3 ด้าน คือ กลยุทธ์เกี่ยวกับผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับสาร กลยุทธ์ด้านการคัดเลือกเนื้อหา และกลยุทธ์ด้านการคัดเลือกรูปแบบการนำเสนอ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการ 2 วิธีเพื่อตอบคำถามทั้ง 3 ด้าน คือ การวิเคราะห์เนื้อหาเทป และการสัมภาษณ์ผู้รับสาร

(1) ในด้านกลยุทธ์ของผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นนั้น เป็นเป้าประสงค์ในการสื่อสารที่ทีมงานผู้ผลิตต้องการให้การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของรายการสามารถทำให้ผู้รับสารมีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมไทยมากขึ้น ซึ่งเป็นเป้าประสงค์ที่แปลงมาจากวัตถุประสงค์ในการรณรงค์ทางวัฒนธรรมผ่านสื่อมวลชนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) คือ การทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในขอบข่ายเนื้อหาทางวัฒนธรรมทั้ง 11 ประการ อย่างแท้จริง

ซึ่งจากการประเมินทัศนคติของผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม มีข้อค้นพบในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้รับสารดังนี้

(1.1) การประเมินในด้านเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ พบว่า

ก) ผู้รับสารทั่วไปส่วนใหญ่มีความถี่ในการชมรายการนาน ๆ ครั้ง นอกจากนี้ ทั้งผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าภาพรวมของรายการมีความน่าสนใจและหลังจากชมรายการแล้วจะได้สาระประโยชน์ คือ ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเป้าประสงค์ทางการสื่อสารของทีมงานผู้ผลิต ที่แปลงมาจากวัตถุประสงค์ของ สวช. ในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมผ่านรายการ

ข) ผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่ มีความเห็นว่ารายการไม่สามารถบรรเทาปัญหาทางวัฒนธรรมได้ เพราะการนำเสนอเนื้อหาในรายการ ไม่ทำ

ให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และยังไม่สอดคล้องกับความต้องการและความเป็นไปของสังคม

ที่เป็นเช่นนี้ ในความเห็นของผู้วิจัยอาจเป็นเพราะว่า การกึ่งในการรณรงค์ทางวัฒนธรรม ที่ทาง สวช. กำหนดให้สื่อมวลชนดำเนินการนั้น จะนำไปใน ส่วนของการทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เพราะสื่อมวลชนจะทำหน้าที่ในด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ได้ดีกว่าสื่ออื่น ๆ ส่วนการที่รายการจะช่วยแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาทางวัฒนธรรมได้นั้น ก่อนข้างทำได้ยาก เพราะต้องใช้เวลาให้ประชาชนค่อย ๆ ซึมซับ ซึ่งการบรรเทาปัญหาทางวัฒนธรรม น่าจะไปเน้นที่การเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา เพื่อปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมให้กับเด็กและเยาวชน ที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปจะได้ผลมากกว่า

(1.2) การประเมินทัศนคติในเรื่องกลุ่มเป้าหมายของรายการ

(ก) ผู้รับสารส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าการนำเสนอเนื้อหาของรายการสามารถทำให้เยาวชนเข้าใจได้มากที่สุด ส่วนผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมมีความเห็นว่าผู้รับสารในทุกระดับสามารถเข้าใจรายการได้ ซึ่งความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายของรายการที่ทีมงานผู้ผลิตรายการได้ตั้งไว้ คือประชาชนทั่วไปในทุกสาขาอาชีพ เพราะวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์และเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยทุกคน

(ข) สำหรับระดับของผู้รับสาร ที่รายการควรเน้นให้เข้าใจเป็นพิเศษนั้น ผู้รับสารทั่วไปมีความเห็นว่า ควรเป็นระดับเยาวชน ส่วนผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมเห็นว่า ควรให้ผู้รับสารทุกระดับได้เข้าใจเท่าเทียมกัน สำหรับผู้วิจัยนั้นมีความเห็นสอดคล้องกับผู้รับสารทั่วไป เพราะเยาวชนจะเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป จึงควรเน้นให้เข้าใจเป็นพิเศษ

(1.3) การประเมินทัศนคติเกี่ยวกับเป้าหมายในการรณรงค์ทางวัฒนธรรมของรายการ

ผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ในเรื่องความสามารถในการบรรลุเป้าหมายในการรณรงค์ทางวัฒนธรรม

ของรายการ โดยส่วนใหญ่เห็นว่ารายการสามารถทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยมากขึ้น

ซึ่งความคิดเห็นของผู้รับสารทั้งสองกลุ่มมีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์ในการสื่อสารของทีมงานผู้ผลิตที่แปลงมาจาก สวช. นั่นคือต้องการเน้นเฉพาะผลในด้านสมรรถนะทางปัญญา แก่ผู้รับสาร คือ การทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรมไทย

(1.4) การประเมินทัศนคติที่มีต่อรายการ “เรารักศิลปวัฒนธรรมไทย” เมื่อเทียบกับสื่อและรายการอื่น ๆ

(ก) ผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการรณรงค์ทางวัฒนธรรมทางสื่อโทรทัศน์สามารถทำให้ประชาชนเข้าใจในความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรมไทยได้มากกว่าสื่ออื่น ๆ ซึ่งความเห็นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับรายงานการประเมินผล โครงการสืบสานวัฒนธรรมไทยในปี พ.ศ. 2538 ที่จัดทำโดยฝ่ายติดตามและประเมินผล กองนโยบายและแผน วัฒนธรรมของสำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ได้ประเมินผลกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหน่วยงาน หรือองค์กรเครือข่ายการสืบสานวัฒนธรรมไทย พบว่ากลุ่มเป้าหมายรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับขอบข่ายเนื้อหาทางวัฒนธรรม ทั้ง 11 ประการ ตามที่ สวช.กำหนด จากการชมจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 55.6 ของกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด (กลุ่มเป้าหมายในที่นี้ ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายของโครงการจำนวน 6,900 คน เป็นเยาวชน 4,006 คน และประชาชนทั่วไป 2,894 คน ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสาคร และนครปฐม)

(ข) ผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ารายการ “เรารักศิลปวัฒนธรรมไทย” สามารถรณรงค์ทางวัฒนธรรม ได้พอ ๆ กับรายการอื่น ๆ แต่ผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่เห็นว่า รายการศิลปวัฒนธรรมอื่น ๆ มีเนื้อหาและวิธีการนำเสนอที่ดีกว่า จากทัศนคติดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานผู้ผลิต เห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทีมงานผู้ผลิตจะต้องมีการประเมินผลรายการกับผู้รับสารทุกระดับ เพื่อให้ทราบความต้องการและข้อเสนอแนะของผู้รับสาร ที่มีต่อเนื้อหาและวิธีการนำเสนอของรายการ เพื่อนำผลที่ได้รับไป

ปรับปรุงการผลิตรายการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับการแก้ปัญหาเบื้องต้นที่สำคัญ คือ การปรับปรุงด้านการเขียนบทสารคดีของเจ้าหน้าที่สร้างสรรค์การผลิตให้มีความถูกต้องในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมให้มากขึ้น และควรมีแง่มุมในการนำเสนอที่แปลกใหม่ฉีกแนวไปจากการนำเสนอแบบเดิม ๆ ในเนื้อหาที่มีรายการอื่น ๆ ทำกันมากแล้ว เพื่อให้รายการน่าสนใจมากขึ้น

(2) ในด้านกลยุทธ์การคัดเลือกเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

(2.1) จากการวิเคราะห์ด้านขอบเขตของเนื้อหา ที่นำเสนอในรายการพบว่ายังไม่ครอบคลุมขอบข่ายเนื้อหาทั้ง 11 ประการ ตามที่ สวช.กำหนด โดยขาดการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาไทยและระเบียบวินัย สำหรับประเภทของเนื้อหาทางวัฒนธรรม ที่ทีมงานผู้ผลิตนำเสนอมากที่สุดได้แก่ ขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาไทย รองลงมาได้แก่เนื้อหาเกี่ยวกับศิลปกรรมไทยและสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตามลำดับ

ซึ่งจากการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้รับสารทั่วไป และผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม พบว่า

(ก) ผู้รับสารส่วนใหญ่เห็นว่า ประเภทของเนื้อหาที่รายการมีการนำเสนอน้อยไป ได้แก่ ภาษาไทย ระเบียบวินัย และวัฒนธรรมกับการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาของผู้วิจัย สำหรับผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเนื้อหาที่มีการนำเสนอน้อยไป ได้แก่ วิถีครอบครัว และชุมชนไทย จากการที่ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาที่นำเสนอในรายการ พบว่ารายการ มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีครอบครัวและชุมชนไทยเพียง 6 ตอน เท่านั้น ซึ่งนับว่ามีปริมาณที่น้อยเช่นกัน

(ข) ผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า รายการควรมีการนำเสนอเรื่องราวทางวัฒนธรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากขอบข่ายทั้ง 11 ประการ ของ สวช. ซึ่งในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของผู้ผลิตรายการนี้ เห็นว่าวัฒนธรรมแต่ละแขนงที่ผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม ได้เสนอแนะให้มีเพิ่มเติมนั้น สามารถจัดรวมอยู่ในขอบข่ายทั้ง 11 ประการได้ แต่เนื่องจากรายการยังไม่มีหลากหลายในการนำเสนอเนื้อหาแต่ละประเภท จึงทำให้ผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่เห็นว่าขอบข่ายทั้ง 11 ประการ นั้นแคบเกินไป

(2.2) ด้านความถูกต้องของข้อมูลที่นำเสนอ จากการประเมินทัศนคติของผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม พบว่าผู้รับสารทั้งกลุ่มมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน โดยผู้รับสารทั่วไปมีความเห็นว่า ข้อมูลที่นำเสนอในรายการมีความถูกต้อง ส่วนผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมเห็นว่า ข้อมูลยังไม่มีความถูกต้อง ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกนำทัศนะของผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมเป็นหลักในการตัดสินใจความถูกต้องของข้อมูลที่นำเสนอในรายการ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมโดยตรง

(2.3) ด้านรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา ทีมงานผู้ผลิตได้เลือกใช้การนำเสนอสารด้านเดียว ในลักษณะของการให้เหตุผล ที่มีการสรุปใจความสำคัญโดยไม่ต้องอาศัยการตีความหมายมากที่สุด โดยเนื้อหาส่วนใหญ่จะนำเสนอเรื่องราวทางวัฒนธรรมของชาติไทยในแง่มุมที่ดึงดูดเพียงด้านเดียว

ซึ่งจากการประเมินทัศนคติของผู้รับสารทั่วไป และผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม พบว่า

(ก) ผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในเงื่อนไขเวลา 2 นาที รายการควรมีการนำเสนอเนื้อหาแบบโน้มน้าวใจ สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า รายการควรมีการนำเสนอเนื้อหาแบบสองด้านและแบบเปิดกว้างให้มากขึ้น เพราะจะทำให้รายการได้รับปฏิกริยาสะท้อนกลับจากผู้รับสาร ในการที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมายังรายการ เพราะการนำเสนอสารด้านเดียวแบบสรุปใจความชัดเจน จะปิดกั้นความคิดของผู้รับสารไม่ให้มีการโต้แย้งข้อมูลในรายการ

(ข) ผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม มีความเห็นว่า ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาของรายการเป็นไปในรูปแบบของการนำเสนอเนื้อหาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันกับวัฒนธรรมอื่น ๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาของผู้วิจัย ซึ่งพบว่าเนื้อหาส่วนใหญ่จะกล่าวถึงวัฒนธรรมไทยในแง่มุมที่ดึงดูดเพียงด้านเดียว

(2.4) ด้านความยุติธรรมในการนำเสนอเนื้อหาของรายการ ทีมงานผู้ผลิตมีการนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่ ในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนในภาคอื่น ๆ มีน้อยมาก และยังขาดการนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมของประชาชนที่อยู่ในภาคตะวันตก

ของประเทศด้วย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ที่เห็นว่ารายการยังกระจายเนื้อหาทางวัฒนธรรมไม่ครบทุกภาค

(2.5) ด้านพิธีกรผู้นำเสนอเนื้อหาของรายการ ทีมงานผู้ผลิตใช้กลยุทธ์การนำเสนอพิธีกร เป็นจุดเด่นในการกล่าวนำเข้ารายการ เพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารติดตามชมในช่วงเนื้อหาสารคดีต่อไป โดยใช้เกณฑ์ด้านบุคลิกภาพที่สง่างามอย่างกุลสตรีไทย การใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องชัดเจน และการแต่งกายแบบไทยที่สวยงามสอดคล้องกับเนื้อหาที่นำเสนอในแต่ละตอน มาเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของรูปแบบการนำเสนอรายการ

ซึ่งจากการประเมินทัศนคติของผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม พบว่า

(ก) ผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การมีพิธีกรนำเสนอรายการเป็นองค์ประกอบของรูปแบบรายการที่อยู่ในเกณฑ์ดี นอกจากนี้พิธีกรยังมีความเหมาะสม เพราะเป็นผู้ที่มีหน้าตาบุคลิกท่าทางดี และใช้ภาษาไทยได้ชัดเจนถูกต้องซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์พิธีกรผู้นำเสนอรายการของผู้วิจัย

(ข) ในด้านรูปแบบการนำเสนอพิธีกร ผู้รับสารส่วนใหญ่เห็นว่ารูปแบบของพิธีกรควรผลัดเปลี่ยนสลับกันทั้งชายหญิง ส่วนผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่จะไม่เน้นเรื่องรูปแบบ แต่เน้นด้านความสามารถของพิธีกรมากกว่า ซึ่งในความเห็นของผู้วิจัยนั้นเห็นด้วยกับผู้รับสารที่ต้องการให้มีการผลัดเปลี่ยนพิธีกรสลับกันทั้งชายหญิง ทั้งนี้เพื่อจะได้สอดคล้องกับเนื้อหาที่นำเสนอในแต่ละตอน เพราะบางเรื่องก็ไม่เหมาะกับพิธีกรหญิง เช่น การนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปมวยไทย เป็นต้น

(2.6) ด้านองค์ประกอบทางเทคนิคในการผลิตรายการ ซึ่งได้แก่ กลยุทธ์ด้านการถ่ายภาพ การใช้เสียง การจัดฉาก การจัดแสงและการตัดต่อภาพ

ในด้านการถ่ายภาพนั้นจะเหมือนกับการถ่ายทำสารคดีทั่วไป แต่ภาพจะออกมาสมบูรณ์และสามารถสื่อความหมายทางศิลปะได้มากขึ้นเพียงใด นอกจากจะขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญในการถ่ายภาพของเจ้าหน้าที่กล้องแล้ว ความสนิทนมนต์คนเคยระหว่างเจ้าหน้าที่สร้างสรรค์การผลิตกับเจ้าหน้าที่กล้องก็เป็นปัจจัยสำคัญด้วยเช่นกัน

ส่วนฉากที่ใช้จะเป็นฉากจากสถานที่จริง เพื่อสร้างบรรยากาศในการชม สาระคดีให้ดูสมจริงสมจัง

สำหรับเสียงที่ใช้ในรายการ ได้แก่ เสียงบรรยาย เสียงดนตรีประกอบสารคดี และเสียงที่ได้จากแหล่งข้อมูลในการถ่ายทำ โดยเสียงบรรยายจะเน้นให้มีน้ำเสียงที่นุ่มนวลอ่อนหวาน เพื่อสร้างบรรยากาศแบบไทย ๆ ส่วนเสียงดนตรีประกอบสารคดีจะใช้ดนตรีไทย เพื่อเป็นการอนุรักษ์เพลงไทยไปด้วยในตัว สำหรับเสียงที่ได้จากแหล่งข้อมูลจะนำมาใช้ประกอบในการตัดต่อภาพและเสียง เพื่อสร้างบรรยากาศในการชม สาระคดีให้ดูสมจริงสมจัง และน่าเชื่อถือมากขึ้น

สำหรับการจัดแสงในสารคดี ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้แสงเพื่อให้มีแสงมีความเหมาะสมในการถ่ายทำ ส่วนการจัดแสง เพื่อสร้างบรรยากาศและอารมณ์ ในการชมสารคดีนั้นมักจะใช้เทคนิคการจัดแสงให้ดูอ่อนโยนนุ่มนวล เพื่อสื่อถึงความงดงามของศิลปการสร้างของสถานที่นั้น ๆ

ในด้านการตัดต่อภาพ ทีมงานผู้ผลิตส่วนใหญ่เลือกใช้เทคนิคการทำภาพจางซ้อน (Dissolve) ให้การเปลี่ยนภาพทีละภาพให้เป็นไปอย่างนุ่มนวลต่อเนื่อง และในบางครั้งอาจมีการใช้ effect และการ cut ภาพ มาช่วยในการเปลี่ยนภาพบ้างเป็นบางครั้ง เพื่อให้สารคดีตอนนั้น ๆ มีการเปลี่ยนภาพที่ดูแปลกตาและน่าสนใจขึ้น

เมื่อพิจารณาทัศนะของผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่เห็นว่า องค์ประกอบด้านเทคนิคของรายการ ในส่วนของการถ่ายภาพ การจัดฉาก การจัดแสง การใช้เสียง และการใช้เทคนิคในการตัดต่อภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ส่วนในความคิดเห็นของผู้วิจัยนั้น องค์ประกอบทางเทคนิคของรายการอาจจะอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้นกว่านี้ หากรายการมีทีมผู้ผลิตที่เฉพาะเจาะจง การพัฒนาฝีมือและความสามารถในการผลิตและถ่ายทำย่อมเกิดขึ้น เพราะรายการมีระยะเวลาในการดำเนินการผลิตและออกอากาศอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปีแล้ว

(2.7) ในด้านความลุ่มลึกของการนำเสนอเนื้อหาในรายการ จากทัศนะของผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่เห็นว่า การนำเสนอเนื้อหาของรายการยังขาดความลุ่มลึก และให้รายละเอียดน้อยเกินไปนั้น จากการศึกษาวิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการผลิตรายการ ในส่วนของการเขียนบทสารคดีนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในเวลา

ของรายการ 2 นาที สามารถนำเสนอเนื้อหาให้ลุ่มลึกได้ แต่เพราะข้อจำกัดในด้านความสามารถในการเขียนบทสารคดีของเจ้าหน้าที่สร้างสรรค์การผลิต ที่ไม่สามารถจับประเด็นที่เป็นแก่นหรือสาระของเรื่องได้อย่างชัดเจน จึงทำให้เนื้อหาที่นำเสนอในรายการค่อนข้างผิวเผินและไม่ลุ่มลึกเท่าที่ควร

(2.8) ในด้านการแบ่งตอนของรูปแบบรายการ ผู้รับสารทั่วไปส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรมีทั้งจบลงในตอนและหลายตอนจบสลับกันไป ส่วนผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมเห็นว่าเรื่อง ๆ หนึ่งควรทำเป็นหลายตอนจบ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้รับสารทั่วไป เพราะเนื้อหาทางวัฒนธรรมแต่ละเรื่องมีความลึกของข้อมูลแตกต่างกัน เรื่องใดที่มีข้อมูลไม่มากนักก็สามารถทำเป็นตอนเดียวจบได้ แต่ถ้ามีข้อมูลมากก็จำเป็นต้องแบ่งแง่มุมในการนำเสนอให้แตกต่างกันออกไป จึงจะสามารถให้รายละเอียดที่สมบูรณ์ได้

(3) ในด้านกลยุทธ์ของรูปแบบการนำเสนอ ผลการวิจัยพบว่า

(3.1) ด้านความถี่ของการนำเสนอรายการ “เรารักศิลปวัฒนธรรมไทย” ซึ่งนำเสนอตั้งแต่วันจันทร์ - วันศุกร์นั้น จากการประเมินทัศนะของผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอรายการ ผู้รับสารทั้งสองกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความถี่ในการนำเสนอรายการอยู่ในเกณฑ์ดีซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ของผู้วิจัย ที่พบว่าความถี่ในการนำเสนอรายการอยู่ในระดับที่เหมาะสมเพียงพอต่อการทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมไทยมากขึ้น

(3.2) จากการวิเคราะห์ด้านเวลาในการออกอากาศของรายการ ซึ่งเป็นช่วงการนำเสนอข่าวภาคค่ำของทางสถานีนั้นเป็นเวลา prime time ที่มีประชาชนเปิดรับสารจากสื่อโทรทัศน์เป็นจำนวนมาก การที่รายการได้เวลาออกอากาศในช่วงนี้น่าจะมีโอกาสทำให้ผู้รับสารได้รับชมรายการเป็นจำนวนมากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินทัศนะของผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่ ซึ่งมีความเห็นว่าเวลาในการนำเสนอรายการอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

(3.3) ด้านการนำเสนอไปเผยแพร่ซ้ำนั้น เป็นการนำเสนอไปเผยแพร่ซ้ำในช่องทางการสื่อสารเดิม และช่องทางการสื่อสารใหม่ ช่องทางการสื่อสารเดิม คือ การที่สถานีนำรายการไปเป็นสารคดีสั้นเวลา ก่อนออกอากาศรายการต่อไป ส่วนช่องทางการ

สื่อสารใหม่ คือ การนำรายการไปเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ในทวีปยุโรป บนรถปรับอากาศไมโครบัส และไปเผยแพร่ยังหน่วยงานหรือสถาบันสังคมอื่น ๆ

(3.4) นอกจากนี้ในทัศนะของผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมที่มีต่อทิศทางและแนวโน้มของรูปแบบการนำเสนอรายการนั้น มีความเห็นสอดคล้องกันว่ารายการควรมีการพัฒนาและปรับปรุงการนำเสนอเนื้อหาในรายการ ให้มีความหลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น ถ้าเป็นไปได้ควรเพิ่มความยาวในการนำเสนอรายการให้มากกว่าเดิมสำหรับแนวโน้มที่รายการ จะมีการนำเสนอมิติด้านนามธรรมของวัฒนธรรมในรายการก็มีทางเป็นไปได้ แต่ต้องอาศัยทีมงานที่มีความสามารถในการเขียนบท และการหาภาพประกอบหรือสิ่งเปรียบเทียบให้สอดคล้องกับเนื้อหาให้ได้ พร้อมทั้งต้องมิงงบประมาณและอุปกรณ์สนับสนุนอย่างเต็มที่ด้วย จึงจะทำได้ดี

ในความเห็นของผู้วิจัยนั้น การพัฒนารายการด้านการนำเสนอเนื้อหา ให้มีความหลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น น่าจะเป็นวิธีที่ทำได้ง่ายที่สุด หากทีมงานผู้ผลิตมีการประชุมปรึกษาหารือกันในการวางแผนกลยุทธ์การคัดเลือกเนื้อหาให้มีความหลากหลาย หรือจัดให้มีการประชุมกับเจ้าหน้าที่ของ สวช. เพื่อวางแผนการนำเสนอเนื้อหาให้ครอบคลุมขอบข่ายทั้ง 11 ประการ แต่ในด้านการเพิ่มเวลามีความเป็นไปได้น้อย เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาในการนำเสนอรายการที่อยู่ช่วงการนำเสนอข่าวภาคค่ำ และปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความสามารถของบุคลากร งบประมาณการผลิตรายการ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารของรายการ “เรารักศิลปวัฒนธรรมไทย” ในการส่งเสริมวัฒนธรรมนั้น ผลการวิจัยพบว่า

(1) ในด้านกลยุทธ์การคัดเลือกเนื้อหา

(1.1) เมื่อพิจารณาในส่วนของขอบเขตและความครอบคลุมเนื้อหาที่นำเสนอพบว่า รายการยังไม่สามารถนำเสนอเนื้อหาได้ครอบคลุมขอบข่ายเนื้อหาทั้ง 11 ประการของ สวช. โดยยังขาดการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาไทยและระเบียบวินัย นอกจากนี้เนื้อหาที่นำเสนอยังไม่กระจายครอบคลุมทั่วทุกภาค โดยยังเน้นการนำเสนอเฉพาะบางภาค เช่น ภาคกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้นเมื่อ

พิจารณาจากวัตถุประสงค์ในการรณรงค์ทางวัฒนธรรมผ่านสื่อมวลชนตามมติของ สวช. คือ การทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในขอบข่ายวัฒนธรรมทั้ง 11 ประการอย่างแท้จริงนั้น ปริมาณการนำเสนอเนื้อหาในรายการ “เรารักศิลปวัฒนธรรมไทย” จึงยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของ สวช. ได้ เนื่องจากรายการไม่สามารถทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ในความหมายของขอบข่ายทางวัฒนธรรมได้ครบทุกประการและการนำเสนอเนื้อหายังไม่ครอบคลุมทุกวัฒนธรรมย่อย ๆ ในทุกภาคของไทย

(1.2) นอกจากนี้ยังพบว่าการนำเสนอเนื้อหาของรายการยังไม่ถูกต้อง และไม่มีความลุ่มลึกในการนำเสนอเพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่สร้างสรรคการผลิต ซึ่งเป็นผู้เขียนบทโทรทัศน์ส่วนใหญ่จบการศึกษาทางด้านสื่อสารมวลชนหรือในสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกัน จึงไม่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของไทยโดยตรง อีกนัยหนึ่งผู้เขียนบทยังขาดการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งอย่างละเอียดและลึกซึ้ง จึงทำให้ไม่สามารถจับประเด็นที่เป็นแก่นแท้ของศิลปะและวัฒนธรรมนั้น ๆ มานำเสนอได้อย่างถูกต้อง จึงส่งผลให้การนำเสนอเนื้อหาที่มีข้อผิดพลาด มีรายละเอียดในการนำเสนอน้อยและเป็นไปอย่างผิวเผิน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางแก้ไขในจุดนี้ คือ

ประการแรก ทีมงานผู้ผลิตควรมีผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมคอยให้คำปรึกษาชี้แนะ และช่วยตรวจสอบการนำเสนอข้อมูลทางวัฒนธรรมของเจ้าหน้าที่สร้างสรรคการผลิตให้มีความถูกต้อง และสามารถให้รายละเอียดได้ลุ่มลึกและเป็นประโยชน์แก่ผู้ชมได้มากขึ้น

ประการที่สอง หน่วยงานควรเปิดรับผู้ที่จบการศึกษา หรือมีความรู้โดยตรงทางด้านศิลปวัฒนธรรม มาเป็นผู้ทำหน้าที่เขียนบทสารคดี เพื่อให้สามารถดึงจุดที่เป็นแก่นของวัฒนธรรมในเรื่องนั้น ๆ มานำเสนอได้ดียิ่งขึ้น

ประการที่สาม หน่วยงานควรมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะทีมงานผลิตสารคดีให้มีความชำนาญในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมมากขึ้น โดยเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมในแขนงต่าง ๆ ซึ่งมีความรู้โดยตรงมาเป็นผู้ฝึกอบรมโดยเฉพาะ

(1.3) ในส่วนของรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา ทีมงานผู้ผลิตได้เลือกใช้การนำเสนอสารด้านเดียว ในลักษณะของการให้เหตุผลที่มีการสรุปใจความสำคัญ โดยไม่ต้องอาศัยการตีความมากที่สุด แต่การนำเสนอสารแบบสองด้านและแบบเปิดกว้างมีการใช้น้อยมาก ผู้เขียนบทน่าจะลองเปลี่ยนแนวในการนำเสนอเนื้อหาให้เป็นแบบสองด้านและเปิดกว้างให้มากขึ้น ซึ่งอาจทำให้ได้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่นำเสนอในรายการมากขึ้น เพราะจะเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้ใช้ความคิดตัดสินใจด้วยตนเองเกี่ยวกับแง่มุมที่รายการนำเสนอ เนื่องจากการนำเสนอสารด้านเดียวที่ให้อธิบายอย่างชัดเจนมักจะปิดกั้นโอกาสในการแสดงความคิดเห็นของผู้ชม

(1.4) นอกจากนี้ยังพบว่ารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่ จะนำเสนอเรื่องราวทางวัฒนธรรมของชาติไทย ในแง่มุมที่ดึงมาเพียงด้านเดียว ทั้งนี้คงเป็นเพราะว่าวัตถุประสงค์ของรายการ ต้องการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้สึกรักภาคภูมิใจ และเห็นความสำคัญของวัฒนธรรม การนำเสนอสารจึงต้องโน้มน้าวใจให้ประชาชนได้มองเห็น แต่แง่มุมที่ดึงมาของความเป็นไทย

อย่างไรก็ตาม ทีมงานผู้ผลิตควรมีการนำเสนอสารในรูปแบบของการหาจุดร่วมและจุดแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมอื่นบ้าง โดยการนำ stock shot ของวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่มีศิลปวัฒนธรรมหัตถกรรมที่คล้ายคลึงกัน เช่น การปั้นหม้อดินเผาระหว่างไทยกับญี่ปุ่น เพื่อเปรียบเทียบว่ามีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร ในกรรมวิธีผลิต เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการนำเสนอเนื้อหาของรายการ

(1.5) สำหรับพิธีกรผู้นำเสนอในรายการนี้ ผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมได้ให้อธิบายเสนอแนะว่าผู้เขียนบทควรปรับปรุงบทเปิดตัวพิธีกร ให้กระชับ ตรงประเด็น และดึงดูดความสนใจให้มากกว่านี้ ซึ่งผู้วิจัยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานผลิตรายการ มีความเห็นสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม เพราะความยาวของรายการสั้นมาก ถ้าผู้เขียนบทมีการวางแผนการเขียนบทสารคดี โดยแบ่งรายละเอียดที่เป็นข้อมูลช่วงเนื้อหาสารคดีมาให้พิธีกรพูดตอนกล่าวนำเข้ารายการด้วย ก็จะทำให้สามารถประหยัดเวลา และนำเสนอรายละเอียดของช่วงเนื้อหาสารคดีได้มากขึ้น

(1.6) ในส่วนขององค์ประกอบทางเทคนิคในการผลิตรายการนั้น ได้แก่ การถ่ายภาพ การใช้เสียง การจัดฉาก การใช้แสง การตัดต่อภาพ และการใช้เทคนิคในการตัดต่อภาพ ทั้งผู้รับสารทั่วไปและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่ให้อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากรายการมีทีมงานผู้ผลิตโดยเฉพาะเจาะจงไม่ผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนไปตามเวรแต่ละวันดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสถานีเปิดโอกาสให้มีการฝึกอบรมและให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ในด้านการถ่ายทำสารคดี น่าจะทำให้ผลงานการผลิตรายการออกมาได้อย่างสมบูรณ์และมีคุณภาพมากขึ้น

(2) ในด้านกลยุทธ์ของการคัดเลือกรูปแบบการนำเสนอ

(2.1) ทั้งผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม เห็นว่า ความถี่ในการนำเสนอทุกวันจันทร์ ถึง วันศุกร์ และเวลาในการนำเสนอรายการช่วงข่าวภาคค่ำ นั้นเป็นช่องทางที่อยู่ในเกณฑ์ดีแล้ว แต่มีความเห็นสอดคล้องกันว่าแนวทางการผลิตต่อไปในอนาคต ควรเพิ่มเวลาในการนำเสนอรายการให้มีความยาวมากขึ้นประมาณ 3-5 นาที

อย่างไรก็ตามผู้ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการนำเสนอของรายการมากที่สุดคือ นโยบายและการจัดการของสถานี โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนผังรายการประจำปี อาจมีผลต่อความถี่และเวลาในการนำเสนอรายการ ซึ่งรายการเคยได้รับผลกระทบมาแล้วในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2539 ที่สถานีลดวันออกอากาศ จากวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เหลือเพียงนำเสนอทุกวันจันทร์ อังคารและพุธ เท่านั้น

ดังนั้นนโยบายของสถานี ควรให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องในการออกอากาศของรายการ ทั้งในด้านความถี่และเวลาในการนำเสนอ เพื่อเปิดโอกาสให้รายการมีกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายที่ชมรายการอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่ความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าประสงค์ทางการสื่อสารของทีมงานผู้ผลิต ในการทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ในศิลปวัฒนธรรมไทยมากขึ้น

(2.2) สำหรับการเพิ่มความยาวของรายการนั้น ได้กล่าวแล้วว่าคงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากข้อจำกัดหลาย ๆ ด้าน เช่น เวลาในการนำเสนอข่าวภาคค่ำของสถานี ซึ่งมีกำหนดแน่นอนตายตัวให้มีเพียง 1 ชั่วโมง และมีการจัดผังเวลารายการที่จะนำเสนอในแต่ละช่วงเป็นที่แน่นอนแล้วการเพิ่มเวลาของรายการจึงเป็นไปได้ยาก นอก

เสียดายที่จะย้ายเวลาในการออกอากาศไปอยู่ในช่วงที่ไม่ใช่การนำเสนอข่าวภาคค่ำ การเพิ่มความยาวของรายการก็อาจมีทางเป็นไปได้

(3) ในด้านผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับสาร

(3.1) เมื่อพิจารณาความสามารถในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารของรายการ เพื่อบรรลุเป้าหมายการรณรงค์ทางวัฒนธรรมตามมติของ สวช. จากการประเมินทัศนคติของผู้รับสารและผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม ในส่วนของสาระประโยชน์ที่ได้จากการชมรายการ ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นว่า หลังจากชมรายการแล้วทำให้มีความรู้ ความเข้าใจ และรู้จักศิลปวัฒนธรรมไทยมากขึ้น ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า กลยุทธ์การสื่อสารของรายการ “เรารักศิลปวัฒนธรรมไทย” ที่นำเสนอภายในช่วงเวลาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2537-เดือนกรกฎาคม 2539 สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของทีมงานผู้ผลิตที่มีเป้าหมายประสงค์ในการทำให้ประชาชน ได้มีความรู้ ความเข้าใจในความหมายและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไทยมากขึ้น แต่สำหรับวัตถุประสงค์ตามมติของ สวช. นั้น รายการยังไม่สามารถบรรลุได้อย่างสมบูรณ์ เพียงแต่สามารถ ทำได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น เพราะรายการ ยังไม่สามารถนำเสนอเนื้อหาครอบคลุมขอบข่ายวัฒนธรรมครบทั้ง 11 ประการ ประกอบกับการนำเสนอข้อมูลยังขาดความถูกต้อง ลุ่มลึกและนำเสนอได้อย่างพิถีพิถัน การที่จะทำให้ประชาชนมีความเข้าใจขอบข่ายเนื้อหาทางวัฒนธรรม ทั้ง 11 ประการ อย่างถ่องแท้ลึกซึ้งคงเป็นไปได้ยาก

(4) ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตรายการ

เมื่อพิจารณา ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตรายการ ซึ่งเรียงลำดับจากปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุด ไปยังปัญหาที่มีความสำคัญน้อยที่สุด อันได้แก่

1. การขาดการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการผลิตรายการอย่างชัดเจน
2. ปัญหาด้านความสามารถของบุคลากร
3. ขาดการประเมินผลรายการ
4. ขาดการประชาสัมพันธ์รายการ
5. การขาดทีมงานผลิตโดยเฉพาะ

6. จำนวนบุคลากรในการผลิตมีน้อย
7. ปัญหาความขัดแย้งทางความคิดระหว่างผู้ควบคุมการผลิตและผู้ปฏิบัติงาน และปัญหาระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน
8. ระบบการบริหารงานที่ล่าช้า
9. การขาดแคลนอุปกรณ์ และเครื่องมือในการถ่ายทำสารคดีให้มีประสิทธิภาพ
10. เจื่อนใจความยาวของรายการ
11. ปัญหาด้านงบประมาณการผลิต
12. สภาพดินฟ้าอากาศ
13. ปัญหาสถานที่ถ่ายทำเป็นแหล่งข้อมูล
14. แหล่งข้อมูลที่นำมาใช้ประกอบในการผลิตรายการ

ในความคิดเห็นของผู้วิจัย ความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาข้างต้น น่าจะเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในองค์กรผู้ผลิต ในส่วนของทีมงานผู้ผลิตคือ ดังนี้

(1) ทีมงานผู้ผลิตรายการ ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการผลิตรายการที่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ผลิตรายการมีหลักและทิศทางในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมผ่านรายการ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่แน่นอน และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของรายการมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมากขึ้น

(2) พื้นฐานของเจ้าหน้าที่สร้างสรรค์การผลิตที่มีหน้าที่ในการผลิตรายการ “เรารักศิลปวัฒนธรรมไทย” นั้น ส่วนใหญ่จบการศึกษาทางด้านการสื่อสารมวลชน หรือในสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่ได้เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวทางด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นทางผู้บริหารของสถานีควรเห็นความสำคัญในด้านการให้ทีมงานผลิตรายการมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นที่ปรึกษาในเรื่องการคัดเลือกเนื้อหา และแง่มุมต่าง ๆ ในการเสนอสารในแต่ละตอน เพื่อเป็นการตรวจ

สอบการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของรายการ ให้มีความถูกต้องแม่นยำและมีความ
 คู่มีติกในรายละเอียดมากขึ้น

(3) ควรมีการกำหนดทีมงานในการถ่ายทำรายการ “เรารักศิลปวัฒนธรรมไทย” ให้เป็นทีมงานผลิตที่เฉพาะเจาะจง(Production Team) ทั้งนี้เพื่อให้เกิด
 พัฒนาการในฝีมือการถ่ายทำสารคดีทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็น
 เจ้าหน้าที่กล้อง เจ้าหน้าที่เทคนิค เจ้าหน้าที่แสง เจ้าหน้าที่ตัดต่อ ฯลฯ และควรมีการจัด
 ผูกอบรมเทคนิคในการผลิตรายการให้กับเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อให้มีความรู้
 ความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(4) ทีมงานผู้ผลิต ควรมีการประชาสัมพันธ์รายการให้มากขึ้น โดยจัด
 ให้มีเจ้าหน้าที่ประสานงานระหว่าง ทีมงานผู้ผลิตกับเจ้าหน้าที่จัดคิวรายการประจำวัน
 เพื่อให้มีคิวประชาสัมพันธ์รายการออกอากาศ ในช่วงเวลาที่เหลือในแต่ละวันให้มาก
 ขึ้นกว่าเดิม ก็น่าจะทำให้รายการเป็นที่รู้จักแก่ประชาชนทั่วไปได้มากกว่านี้

(5) ทีมงานผู้ผลิต ควรมีการประเมินผลรายการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ
 ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงความสนใจและความต้องการของผู้ชมที่มีต่อรายการ เพื่อนำข้อ
 เสนอแนะมาปรับปรุงแนวทางในการผลิตรายการ ให้สามารถตอบสนองความต้องการ
 ของผู้ชมได้มากยิ่งขึ้น เพราะตั้งแต่ทำรายการมา ทีมงานผู้ผลิตไม่เคยมีการประเมินผล
 รายการแต่อย่างใด การประเมินผลรายการทำให้ทีมงานผู้ผลิต สามารถทราบจุดเด่นและ
 จุดบกพร่องที่เกิดขึ้นในรายการ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาใช้เสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดบก
 พร่องให้รายการมีความสมบูรณ์ ในการเผยแพร่เรื่องราวทางวัฒนธรรมไปสู่ผู้ชมให้มี
 ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. หน่วยงานที่มีหน้าที่เป็นแกนกลางในการรณรงค์ทางวัฒนธรรม ในที่
 นี้ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ(สวช.) มิได้กำหนดความหมาย
 ของขอบข่ายเนื้อหาทางวัฒนธรรมทั้ง 11 ประการ ไว้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้วิจัยประสบ
 ปัญหาในขั้นตอนของการจัดประเภทเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่นำเสนอในรายการ ให้เป็น
 ไปตามขอบข่ายทางวัฒนธรรมที่ สวช. กำหนด แต่ก็สามารถผ่านพ้นไปได้ด้วยดี จาก

การสอบถามผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมที่ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ และการค้นคว้าความหมายของขอบข่ายวัฒนธรรมแต่ละประเภท จากตำราและเอกสาร

2. แหล่งข้อมูลในส่วนที่เป็นบทสารคดี และเอกสารทางราชการที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานและข้อมูลในการอ้างอิงบางส่วนได้สูญหายไป โดยเฉพาะบทสารคดีบางตอนที่ต้องการนำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ทำให้ต้องเสียเวลาคัดลอกใหม่ด้วยการดูเทปรายการแล้ว จดตามบทบรรยายของพิธีกร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากลยุทธ์ในการนำเสนอสารของสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ ด้วย เช่น วิทยุ นิตยสาร โดยเฉพาะวิทยุซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวางมากที่สุด เพื่อที่จะเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนอื่น ๆ เพราะการรณรงค์ทางวัฒนธรรมทางสื่อวิทยุในขณะนี้ ได้มีการทำกันอย่างแพร่หลายมากกว่าแต่ก่อน เนื่องจากกระแสเรื่องการเผยแพร่และการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยกำลังคืบคลานทั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรม ของสื่อวิทยุว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรกับสื่อมวลชนอื่น ๆ เพื่อประโยชน์แก่หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการวางแผนการใช้สื่อ ในการรณรงค์ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย